

DRUŽINSKI TEDNIK

ILUSTROVAN TEDNIK ZA POUK IN ZABAVO

POSAMEZNA ŠTEV. 2 DIN

NAROČNINA 1 LETO 80, 1/2 LET 40, 1/4 LET 20 DIN V ITALIJI NA LETO 40 L. FRAN. CUI 60 F. AMERIKA 2 \$

IV. leto

V Ljubljani, dne 15. septembra 1932

Štev. 38

»Tef-tef« nekdanj in sedaj

Majhne sličice velikega razvoja

Konji se plaše, dame s slabimi živci se onesveščajo — prvi avtomobil drvi skozi mesto, s truščem in ropotom in višnjevo-belkasto bencinsko vonjavo. Tak je kakor kočija, ki so ji izpregli konje, in zdaj gre začarano vozilo kar samo, res da z veliko težavo in med neprestanimi oddihi, a vendar...

Leta 1875. je napravil avstrijski mehanik Marcus prvi avto na preprostem lesenem vozičku z bencinskim pogonom. Vendar se to primitivno vozilo ni obneslo, tako da smeta Daimler in Benz veljati za prava izumitelja avtomobila, čeprav sta šele deset let za Marcusom stopila s svojim izumom pred javnost.

Pet let nato — 1890 — je izumil Anglež Dunlop z zrakom napihnjeni gumasti obroči, Maybach pa je pogo-dil novo vrsto razplinjača.

In občinstvo? Izprva so je vznemirjalo, posebno ženske; nekatere so ob pogledu na avtomobil dobile kar histerične napade. Zato so morale oblasti izdati posebno stroge navedbe. V mestih niso smeli avtomobili voziti hitreje kakor 8 kilometrov — to je bilo v dobi, ko so pri cestnih dirkah, če so bile okoliščine posebno ugodne, dosegli že 40 km na uro! Dirka iz Pariza v Marseille (proga meri okoli 800 km) je takrat trajala 67 ur, in vendar so vsi listi brez izjeme pisali o »peklenskem« tempu!

Pa so se že prijavili modernijani, ki jim dotodanja oblika samodrčja ni bila več všeč; kočija brez konj ni ustrezala njihovu okusu. In poja-

mobila v obliki laboda. Motor bi bil nameščen v notranjosti voza, labod pa bi vlekel koš iz slame in v njem bi sedel voznik in vodil »mašino« z železnimi vajeti.

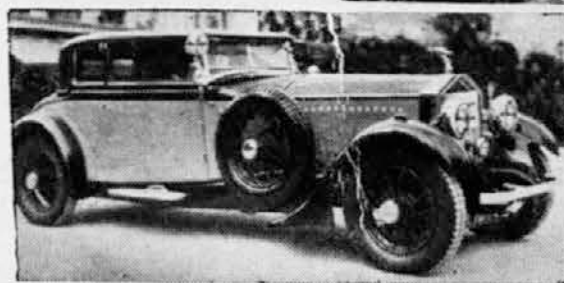
Toda pustimo te neokusnosti iznajdljivih duhov iz let okoli 1900, pa pogledimo rajši, kako se je »tef-tef« obnesel na cesti. Prvi mučenik avtomobilskega napredka je bil neki mister Hay, obenem tudi prva žrtev avtomobilske nesreče; povzročila jo je preslaba zavora. Mr. Hay se je peljal v novem avtomobilu z »velikansko« hitrostjo 30 km na uro, ko se je na prvem klancu zlomila zavora in se je avto zaletel v zid nekega parka. Mr. Hay in njegova žena sta bila krvavi priči pomanjkljivega izkustva tehnikov v vprašanju zavor. Posledica je bila, da so takoj začeli misliti na zanesljivejšo in močnejšo zavoro.

Grčeske so tudi beležke tedanjih listov o karambolih med strašnimi samodrči in živino: »Blizu Dresdona so podivjale krave na paši in napadle neki avtomobil; voznik se je komaj rešil pred rogovi pobesnele črede.« Ali pa: »V londonski okolici se je včeraj zgodila nesreča, ki bi bila lahko zahtevala človeško žrtev: bik se je zagnal v novodobno vozilo na bencinski pogon in ga popolnoma razdejal. Lastnik voza toliko da je še utegnil odskočiti v cestni jarek, ki je bil od nedavne nevihte poln vode. Na njegove klice so prihiteli ljudje in ga rešili smrti, bika pa pregnali.«

Zanimivo je, da so se tudi nekateri znani pisatelji postavili v prve vrste pionirjev in propagatorjev avtomobila. Tako je bil na primer angleški pisatelj Wells, znani še zdaj živeči avtor fantastičnih romanov, že od vsega začetka navdušen avtomobilist. Pisatelj Emile Zola je v Franciji po-

pulariziral avtomobil z znamenito vožnjo iz Pariza v Versailles. Med Nemci pa je posebno znamenit romaniopisec Rudolf Herzog; njegov avto je bil namreč prvi v vsej Nemčiji, ki so ga oblasti dovolile za promet, in je zato tudi dobil številko 1. Te številke pa si ni ohranil samo v začet-

Pred 30 leti na visokem kozlu kakor na staromodnih kočijah — danes pa elegantna dolga limuzina

kih avtomobilskega sporta; tudi pozneje, ko si je vlada pridržala številke od 1—100 za državne urade, je njemu dovolila izjemo: avto Rudolfa

Herzoga ima še danes številko 1.

To pa bo menda tudi edino, kar se od tistih dob v avtomobilistiki ni izpremenilo...

Od drevesnega mleka do avtomobilskega obroča

V pragozdu na bregovih Amazonke rase hevea brasiliensis, visoko drevo z velikimi vejami in svetlosivo marogasto skorjo. To drevo je eno izmed najvažnejših med drevesi in grmičji, ki puščajo mlečnat sok — sok, ki se na zraku strdi v lepljivo, prožno maso. Brazilski Indijanci so poznali to čudno lastnost kavčukovega drevesa (kau-uču se imenuje v indijanščini) že v davnih časih. Samo kaj prida je niso znali izrabiti; le tu pa tam, če se jim je zdelo, so vteknili nogo v počasni strujoče se kavčukovo mleko ter si tako na silno enostaven način »vlili« na nogo gumaste čevlje...

Tudi prvi Evropeci, ki so se seznanili s kavčukom, so ga v glavnem rabili za izdelovanje neprodušnih čevljev. Pozneje so začeli iz njega izdelovati cevi, potapljaške obleke in neprodušno tkanino. O prvi radirki govori zgodovina okoli leta 1770 — kdo pa jo je prvi rabil, se ne ve.

Kemik Hayward je opazil l. 1832., da kavčuk izgubi lepljivost, če ga posuješ z žveplovim cvetom; to je bil prvi korak na poti do današnjega vulkanizacijskega postopka, ki si brez njega ne moremo misliti ne koles ne avtomobilov.

Zadnjih dvajset let stopa produkcija braziljskega kavčuka v ozadje nasproti angleško-holandskemu plantažnemu kavčuku. Prej so bile močvirne nižave ob Amazonki eldorado trgovcev s kavčukom: povsod so imeli svoje delavce, ki so vrtali drevesa vrste »hevea« in prestrezali sok. Potlej so v kavčukovo mleko vteknili palice in plast, ki se je stvorila okoli palice, segreli na odprtem ognju; tako so nastale plasti druga vrh druge v skupni debelini pol metra in še več.

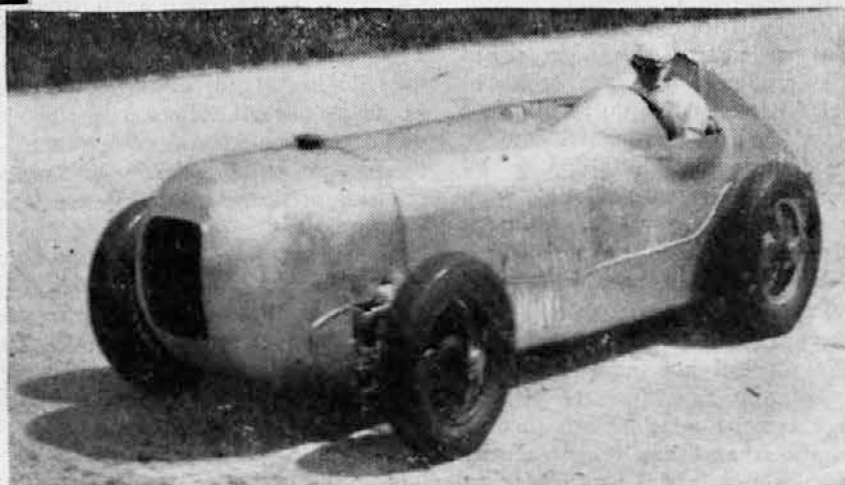
Toda leta 1907. so cene kavčuka silno padle, in od tistih dob ni nikakega zanimanja več za divji brazilski kavčuk. Naselbine ob Amazonki in njenih dotokih so padle v pozabljenje, v mir in močvirno mrzlico prejšnjih stoletij.

Zadnja leta si je Henry Ford kupil v teh pokrajinah velika koncesijska zemljišča, da bi tam pridobi-

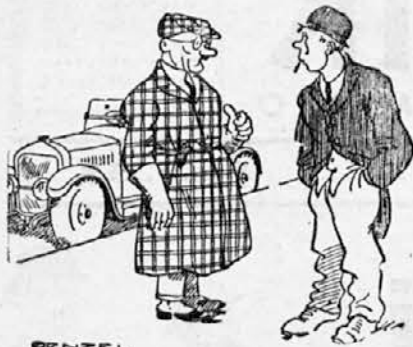

Leta 1902...

vili so se nagradni natečaji: Kdo najde novo obliko za avto? Eden izmed nagrajencev predlaga zelo visok zaprt voz; drugi si novi avto popolnoma resno predstavlja kot »dvo-nadstropno trdnjavo z linami in poveljniškim mostičem za voznika«. Višek teh fantastičnih predlogov pa je dosegel neki Mille z osnutkom avto-

...in leta 1932

Velemestna sličica

»Povejte, mladi mož, ali znate šofirati?«

»Ne!«

»Potem pa bodite tako ljubeznivi in pripazite trenutek na moj avto!«

val kavčuk. Toda pridobivanje surovega materiala nič več kaj prida ne nese; vrhu tega začno plantaže nositi šele po sedmih letih.

Toda Združene države in njihova avtomobilska industrija bi se rade za vsako ceno osvobodile odvisnosti od angleškega kavčuka. Anglija ima namreč pod svojo kontrolo štiri petine vsega kavčuka na svetu, po drugi strani pa tudi Združene države potrebujejo štiri petine svetovne produkcije surovega gumijsa, doma pa ga pridelajo toliko kakor nič. USA mora zato onemcglo gledati, kako ji lastniki nasadov v Straits-Settlementu, Insulindi in na Ceylonu diktirajo cene.

Ko so prva leta po vojni prvič katastrofalno padle cene plantažnemu kavčuku na londonskem tržišču, je poskusil neki Sir John Stevenson rešiti položaj s tem, da je predlagal sistematično omejitve nasadov. Nekaj let se je to obneslo, v veliko nezadovoljstvo Združenih držav, ki bi bile rade prišle do kavčuka kar moči poceni. Toda leta 1928. je Stevensonov načrt, čeprav je za njim stal britanski politik in bivši minister Churchill, doživel polom in cene so vnovič silno padle. Danes stane surov gumi komaj nekaj odstotkov predvojne cene. Seveda pa nima v dobi gospodarske krize od nizkih cen nihče koristi.

Tri leta sèm, pravijo producenti kavčuka, se proda dosti premalo avtomobilov in porabi premalo avtomobilskih obročev. Zato bi radi znižali življensko dobo teh obročev, ki so postali v zadnjem času vse boljše in zanesljivejši. To pa je malone nerešljiv problem — vrhu tega ne kaže izgubljati časa, zakaj zadnja leta se je pojavila nova nevarnost: izum umetnega (sintetičnega) kavčuka. V teoriji in laboratorijih je stvar že davno rešena, le v praksi se še ni obnesla, ker bi bil umetni kavčuk danes še mnogo predrag.

V lepih časih so na vsem svetu porabili na leto za 40 milijard Din kavčuka in njegovih izdelkov — in naš stari ogoljeni dežni plašč, ki po malem že propušča vodo, je droben delež teh milijard...

Skrahirani milijonarji

Jakob Michael

Mož, ki so ga hipoteke pokopale

Danes pridemo k možu, ki je edini v vsej Nemčiji dosegel, kar jih je želelo toliko milijonov, samo da niso imeli tako dobrega nosu kakor on. Ko je inflacija jeseni leta 1923 dosegla višek, se je pojavil med tem že umrli dr. Helfferich s svojim načrtom in govoril nekaj o rentni marki. Ljudje so nejasno slutili, da bi to utegnila biti prava pot za stabilizacijo marke; in tisoči in milijoni so si takrat v Nemčiji rekli: »Če bi le vedel, kdaj bo dolar dosegel najvišji tečaj, da prodam svoje delnice.« Da, če...

Nihče ni vedel, nihče tudi ni smel vedeti, zakaj če naj ima cdredba vlade zastran saniranja marke kaj zmislja, je morala priti uvedba rentne marke (ki se je pozneje izpremenila v državno marko) čez noč. Tudi o tem so si bili ljudje na čistem — le kdaj pride ta noč? Nihče ni vedel, a vsi so jo čakali. Nihče se ni upal prodajati, če pa se je že za to odločil, je moral biti pripravljen, da utegne biti drugi dan njegov denar le še pol toliko vreden kakor prej.

Skrivnostna igra števil

V začetku novembra 1923 je poskočil dolar na 2:2 bilijona mark, in mnogi so si rekli: zdaj je čas, da prodam! Banke so dobile tisoče in tisoče nalogov za prodajo in promet na borzah je bil velikanski. Toda nekaj dni nato je splezal dolar na 4:2 bilijona, in vsi tisti, ki so prodajali, so izgubili pol svojega imetja. Konec je bil ta, da so vsi spet hiteli delnice kupovati. Tedaj pa je, 15. novembra zjutraj, vlada razglasila, da uvaja rentno marko, in da bo vsaka rentna marka imela isto vrednost kakor predvojna marka leta 1913, da bo torej dolar vreden le še 4:20 rentne marke in ne več 4:2 bilijona razvrednotenih mark. Kdor je kaj prodal na borzi, ni nič več čul, da se mu zapiše za prodano delnico v dobro toliko in toliko sto bilijonov mark, temveč da je pri banki na dobrem, recimo, za 160 rentnih mark.

Dolgo pričakovani dan je torej napočil, toda tisoči in milijoni Nemcev so pozabili prodajati, ker pač nihče ni slutil, da je že napočil pravi čas. In vsi ti milijoni so izgubili vse svoje inflacijsko premoženje izvzemši morda par mark. Le eden se ni zmotil, le eden je v pravem trenutku prodal, in temu edinemu je bilo ime Jakob Michael. Njegovo ime je čez noč zaslovelo; dotlej pa je bil Michael eden izmed neštetihi tistih, ki se je znal s pomočjo majhnega imetja in z železno pridnostjo popeti kvišku ter si nabrati srednje veliko premoženje.

Jakob Michael je meščanskega rodu in je prišel kot mlad mož malo pred vojno v Frankfurtu v pisarno nekega trgovca z železnino; tam se je kmalu izkazal kot dober računar in trgovec mu je dal svojo hčer za ženo. Tako je Michael živel kot imovit mož v Frankfurtu, dokler ga ni po končani vojni obšla želja, da ustanovi lastno podjetje in da se preseli v Berlin.

Obe želji sta se mu izpolnili. Da je dobro storil, ko se je preselil v Berlin, se je pozneje pokazalo, zakaj v Frankfurtu ne bi imel toliko vpogleda v dogodke kakor v Berlinu. Kako mu je uspelo, da je pogodil pravi trenutek in delnice prodal, nihče ne ve, ker ni Michael tega nikomur izdal. Zato so nekateri rekli, da je imel Michael s svojim »nosom« samo izredno srečo. To pa ne drži, zakaj že več dni pred 15. novembrom je Michael govoril svojim prijateljem, da je treba brezpogojno prodajati, kadar pride dolar na 4:2 bilijona. Vražja sličnost številke 4:2 bilijona in 4:20 marke, je dejal, bo vlado pripravila do tega, da bo takrat uvedla rentno marko, ker bo s tem znatno olajšala delo bankam in gospodarstvu sploh pri preračunavanju.

Michael ni špekuliral

Toda Jakob Michael s prodajo 14. novembra nikakor ni Bog zna koliko zaslužil; rešil je le svoje ne ravno veliko premoženje. Glavne kupčije so šele pozneje prišle!

Rentna marka je imela prve mesece po uvedbi silno veliko kupno moč, ker je bilo zelo malo v prometu. Z drugimi besedami: ko so banke vse vrednote, ki so jih imele v varstvu, preračunale v rentne marke, se je pokazalo, da imajo ljudje prav za prav bore malo naložb; treba je bilo zato začeti spet trdo delati, kdor si je hotel pomnožiti svoje imetje. Mnogi ljudje, ki imajo danes na mesec 600 mark plače, še pomnijo, da so takrat v novembru brez pomišljanja pristali na plače 90 rentnih mark, in so se prav dobro pretolkli.

Kdor je takrat imel gotovino, jo je posojal in dobil nanjo visoke obresti. In tako si je tudi Michael zaslužil svoje milijone. Ko ni nihče imel denarja, ko celo banke niso vedele, kako naj priskrbe kredite svojim zanesljivim prijateljem, je stopil Jakob Michael na plan in posodil bankam tistih par sto tisoč mark, ki jih je imel v njih naložene. Plačale so mu rade po 12 odstotkov obresti in tudi več. Na mesec! Michaelu ni bilo treba nič drugega storiti kakor gledati, da je prišel denar v zanesljive roke; tu se je pokazalo, da je bil v prvi vrsti mali trgovec, ne pa spekulant z visokimi načrti. Vsakdo drugi bi se ogledal za industrijo in bi njej posodil denar še za višje obresti. Michael pa se je držal samo bank, ker so se mu zdele varnejše, in jim je rade volje prepustil del dobička, saj je njemu tako še dovolj ostalo.

Toda razvoj je šel svojo pot in Michael se je nenadoma zagledal v položaju, na katerega ni bil prav nič pripravljen. Njegovo imetje nekaj sto tisočev mark je namreč zraslo v milijone, milijoni so se izpremenili v tucate milijonov, in nenadoma je tudi minila doba pomanjkanja denarja. Industrija je dobila kredite; posebno Amerika je hitela nalagati težke milijone dolarjev v Nemčijo. Obrestna mera je padla in Michael je s svojimi 80 milijoni naenkrat videl, da ni vredno denarja posojati,

ter se je moral ogledati za novim načinom naložbe kapitala.

Hipoteke so ga pokopale

Michael je bil toliko pameten, da ni denarja vteknil v tovarne in ustanavljal te vrste koncernov, temveč se je ravnal po stavku, ki so ga skovali v tridesetletni vojni: »V hudih časih je največ vredno posestvo.« Michael je imel ta stavek v spominu in je jel kupovati hiše, hiše in hiše — v Berlinu, Kölnu, Frankfurtu, vse povsod, kjer jih je poceni dobil. Tako je naložil svoj denar in si zgradil svojevrsten koncern; toda tudi on je napravil usodno napako. Če bi bil hiše obdržal neobremenjene in samo najemnine pobiral, bi bil še danes bogataš, pa čeprav bi mu dve tretjini hiš ostali prazni, brez najemnikov.

Toda Michael je najemal na hiše hipoteke, za dobljena posojila kupoval nove hiše, nanje spet najel hipoteke in kupil spet nove hiše. Pa dec papirjev na borzi mu direktno ni mogel do živega. Toda stanovanja in lokali so se polagoma jeli prazniti; na Kurfürstendammu so mu zevali najdražji trgovski lokali, če pa se mu jih je posrečilo oddati, je najemnik skrahiral, še preden je poravnal najemnino. Skratka: davke je bilo treba plačati in obresti za hipoteke tudi, najemnin pa od nikoder. Tako je lepih sanj nekega dne moralo biti konec. Ves koncern se je sesul kakor stavba iz kart, ker so bile Michaelove nepremičnine po večini mnogo predrage, da bi jih kdo kupil. Kdo bo tudi danes kupil hišo, kjer stoje tri nadstropja prazna, na hiši pa je za 2:4 milijona mark hipotek? Nihče! Majhna napaka v računu je tudi tu podrla mogočno stavbo, ki je malo prej stala trdno ko železen zid in veljala za eno izmed najsolidnejših v vsej Nemčiji.

Naši otroci

Mama: »Kaj ne veš, da ljubi Bog vse vidi?«

Milenka: »Že mogoče, da vse vidi, mamica; samo da potem o teh stvarih ne govori, kakor nekateri ljudje.«

*

Mala Lenčica je nocoj zelo nemirna in kar ne more zaspati. Zato pride njena mati k možu in mu reče:

»Daj, pogledaj ti malo pri Lenčici; mogoče se tebi posreči, da jo uspaš.«

Nejevoljno mož vstane in gre v otroško sobo. Toda ne mine še četrt ure, ko se vrata odpro — in kdo se prikaže na pragu? Lenčica v srajčki! Prst je položila na ustka in šepetaje reče mami:

»Tiho, mamica, papa že spančka.«

*

V španski šoli je dal učitelj nalogo: učenci naj mu v kolikor mogoče kratkih stavkih opišejo bikoborbo. Rekord je dosegel mali Alfonsó, ko je napisal:

Bik — dva torera.

Bik — en torero.

Bik.

*

»No, Nežika, ali si pesmico prebrala trikrat na glas?«

»Sem, mama.«

»Pa vendar ne znaš niti prve kitice!«

»Veš, mama, to bo getovo zato, ker nisem pri branju dobro poslušala.«

Alberti

Karijera danskega ministra. — Alberti v kaznilnici. — Človek železne volje in samozvesti. — Tragičen konec

Danska je dežela velike kulture, napredka in pametnih, delavnih ljudi. Zato bi bila zgodba o Albertiju in njegovem življenju primernejša za kako drugo državo in drug narod.

Alberti je bil v letih 1900 do 1906 danski sodni minister. S svojo veliko inteligenco in strokovnim znanjem je prišel na to mesto z devetinsirideset letom. Bil je zelo delaven in je s svojo trdno voljo delal prave čudeže. Imel je mnogo sovražnikov, ki ga sicer niso motili pri delu, pač pa so se ga bali. Kot sodni minister je reorganiziral danske zakone in zelo skrbel za kaznilnice.

»Tudi kaznjenci so ljudje,« je nekoč rekel ravnatelju kaznilnice. »Zato jih je treba klicati po imenih in ne s številkami. Pomislite, gospod ravnatelj, kako bi bilo vam ali meni pri sreči, če bi naju zaprli in naju klicali s številko!«

Ravnatelj se je nasmehnil in odvrnil:

»Če bi bili vsi ljudje tako gotovi, da ne pridejo sem, kakor sva mi dva...«

Kmalu nato so začeli na Danskem šušljati o velikih finančnih aferah. Alberti je bil razen sodnega ministra tudi predsednik zveze najmočnejših

danskih denarnih zavodov. Ko je prišlo do interpelacije v danskem parlamentu, je svečano obljubil, da bo zadevo razčistil. In res jo je razčistil. Javil se je pri šefu policije in mu rekel, da ima s seboj ves material, potreben za aretacijo zločinca, ki je v zvezi denarnih zavodov poneveril osemnajst milijonov danskih kron.

»Kdo je to?« ga je vprašal šef policije.

»Pred vami stoji. Vaš minister.«

Alberti je odklonil vse zagovornike, clajševalne okoliščine in pomilostitev. Hotel je samo to, da bi ga kaznovali kakor vsakega drugega državljanca. Dobil je osem let. Za odločnega in samozvestnega človeka osem let ni dosti. Tudi za Albertija ni bilo. Ko jih je odsedel, si je postavil delavnico za popraviljanje avtomobilov. Tako si je ustvaril lepo eksistenco.

Pred nekaj meseci se je Alberti vračal domov. Čez dan ali dva bi bil dopolnil 81. leto. Šel je zamišljeno po cesti in ni čul tramvaja, ki je obupno zvonil. Nič ni čul. Nenadoma se je tramvaj stresel od strašnega zaviranja, ljudje so prihiteli in kriknili.

Pod kolesi je ležal ves v krvi Alberti. To pot mrtev.

Človek, ki je kače glave

Nenavadno kosilo iz glave žive kače, železnih žebeljev in stekla si je privoščil profesor L. S. Rao iz Mysore pri predstavi, ki jo je priredil te dni v neki bombayski bolnišnici. Najprej je profesor zdrobil z zobmi debel kozarec in počasi pogoltnil kose stekla drugega za drugim. Nato je pojedel svinčnik, lupino kokosovega oreha in nekaj železnih žebeljev. Za desert si je privoščil glavo žive kače. Ko so jo prinesli predenj, se je vzpela pokonci in ljudi se je lotilo veliko vznemirjenje. Spustila se je z mize na tla. Bombayski vodja sodišča in njegova žena, ki sta sedela tam blizu, sta zbežala, Rao pa je kačo vjel in po-

kazal njeno glavo gledalcem. Potem jo je odgriznil in pojedel.

Rao trdi, da nima nikakršnih nadnaravnih moči. Ravnatelj bolnišnice dr. Moos je povedal, da je dal pred predstavo preiskati profesorjev želodec z rentgenskimi žarki in dobil v njem žebelje, kose stekla in še druge neprebavljive predmete. Rekel je, da je prepričan, da profesorjevo početje ni sleparija.

Gramofon kot priča

Na nenavaden način si je znal pri-skrbeti neki pariški klobučar priznanje trdovratnega dolžnika, ki mu je dal večjo količino blaga brez potrdila. Ko je bil račun že velik in ga

SCHICHTOV

RADION

pere sam

in
hitrejšše

in-
belejšše

in preprosto
kakor A-B-C

RAZTOPI
Radion v mrzli
vodi

KUHAJ
v raztopini perilo
20-30 minut

IZPIRAJ
perilo najprej v gorki,
potem v mrzli vodi

JR 10-32

dolžnik vzlic neprestanim opominom ni hotel plačati, ga je nekoč povabil klobučar v svojo pisarno, da bi se z njim lepo poravnal. Toda iz poravnave ni bilo nič. Dolžnik je sicer priznal, da je dolžan, zatrjeval pa je, da nima denarja, da bi dolg plačal. Upnik se ni prav nič razburjal. Toda kdo popiše dolžnikovo grozco, ko je nenadoma začul svoj lastni glas. Ves pogovor je dal klobučar posneti na gramofonski plešči. Tako je imel upnik dolžnikovo priznanje. Uspeh je bil

presenetljiv. Dolžnik je račun takoj plačal in kupil razen tega še usodno gramofonsko ploščo, da ga ne bi izdala njegovim znancom.

Podzemeljska gostilna

V nekem ruskem rudniku v Don-ski kotlini so napravili pred kratkim prvo gostilno pod zemljo. V globini 340 metrov pod zemljo so sezidali pivnico, ki oddaja delavcem hrano in pijačo. Pivnica je na znotraj prav taka kakor gostilne na zemlji.

Ljubljansko pismo

Ljubljana je vlemesto. To ugotovitev vam dokazem z zgodbo, ki se je nedavno pripetila v Ljubljani. Glavni junaki so neki tatič in dva študenta. Sicer zveni, kakor da se ne bi bilo moglo zgoditi v Ljubljani, toda zgodilo se je.

Študenta sta skupaj stanovala in ker so bili dnevi vroči, sta spala pri odprtem oknu. Okno pa je bilo zelo nizko in kakor nalašč za tatinske namere. Zato ni prav nič čudno, da se je nadebudni tatič odločil, da pri tem oknu poskusi srečo.

Zvečer si je bil kupil škatlico »Zet«, da bi si s kajenjem krajšal čas, ki je tako leno mineval. Sprehajal se je nervozno po ulici in poslušal uro na bližnjem zvoniku, kako je odbijala četrt za četrtjo. Sprehajal se je in premišljal, kaj vse napravi z denarjem, ki ga bo odnesel. Najprej pojde zjutraj, opoldne in zvečer v avtomatski bife in se naje kakor gospod. Če se bo tečnih sendvičev preveč najedel, ne bo tonič hudega. Ku-

piti si bo moral samo tablete za hujšanje. In od jutri dalje bo kadil samo še »Vardarice«.

Ko je tako pričakoval pozno v noč, se je počasi splazil v sobo. Tipal je na levo in na desno, hoteč poiskati električno stikalo, tedaj pa ga je presušil nepričakovano:

»Stoj!«

Takoj nato še drugi. Ni se še dobro zavedel, že so ga zgrabile roke in v sobi se je zasvetila luč:

»Fante, krasti si misliš? Pri študentih?!«

»Ali te ni prav nič sram?« ga je vprašal drugi, ki je bil v sami srajci. »Ali ne veš, da se slabo godi tistim, ki imajo opravka s študenti?«

Nadebudni tatič na to seveda ni bil pripravljen.

»Oprostite, gospoda,« se je poskušal zmazati iz nerodne kaše. »Nisem vedel, da sta študenta.«

»Kaj pa si mislil?«

»I, mislil sem, da najdem v slavnici kake prihranke, ko danes ljudje najrajši skrivajo denar v slavnico.

Ali pa, da pobrem iz sobe kake druge dragocenosti, če bi kaj bilo. Danes je kriza in stagnacija,« jima je jel strokovnjaško razlagati, »in človek mora biti zadovoljen z vsako malenkostjo.«

»Ali imaš kaj cigaret?«

Tatič vzame v zadregi iz žepa škatlico s sedemnajstimi »zetami« in jima jih nezaupno izroči.

Pravič, da sta si potem študenta prižgala vsak svojo cigareto in da je neizkušeni tatič izrabil ta ugodni trenutek in se izgubil, da ne bi kazil družbe.

Študenta pa sta legla in razpravljala o božji previdnosti, ki jima je tako nepričakovano poslala cigarete in še tako dobrih. To niso bile »Zete«. Ne, temveč prave »Zete«. Kdo bi si kaj takega mislil!

V časnikih beremo, da se časi obračajo na bolje. Cene žita, volne in gumija so na newyorški borzi poskočile. Pomislite, kako bodo naši peki veselji. Če poskoči žito, bodo poskočile tudi cene za pecivo. Legično. Ali pa ni prav tako logično, da bi morale biti iste cene peciva danes,

ko je cena žita precej nižja kakor lani, tudi nižje?

Se nekaj. V Ljubljani stane žemlja 50 par, v Bački, jugoslovanski žitnici prav tako 50 par, a v pasivni Dalmaciji, kjer žita skoraj ne sejejo — 25 par!

Strokovno bi temu rekli »konjunktura v času krize«.

Ljubljanski velesojem so pravkar zaprli. Opazili smo, da so bili na sejmišču in pred njim štirje cirkusi. Pred velesojem se je eden imenoval »Cirkus Chaplin« (ubogi Charlie Chaplin!) in nedaleč od njega podružnica »Cirkusa Chaplin«. Na sejmišču dva druga. Šlo jim je dobro, kakor tudi ostalemu tingl-tanglu.

Pod dežnikom smo videli baje najmanjšega človeka na svetu. Pravi »kampec« je bil! Za dva dinarja vam je pogledal na roko, z drugo pa vam je dal letak, kjer je bila jasno in natančno določena vaša usoda. Če bi bili videli, koliko dela je imel! Tiskanih letakov je imel pa samo dve ali tri vrste. S tem nam je možiček dokazal, da imamo v Ljubljani samo

Strup na ladji

Okoli Južne Amerike vzdržuje več paroplovnih družb obalno plovbo, ki spaja velika pristanišča posameznih držav med seboj. Nekatere teh družb imajo svoj sedež v Rio de Janeiro, glavnem mestu Brazilije; tam se je pred nekaj leti pripetil dogodek, ki ga prizadeti gotovo ne bodo do smrti pozabili, čeprav ni o njem dosti prišlo v javnost.

Brzoparnik »Aquila« je bil ravno dvignil sidra. Počasi se je ladja odtrgala od nabrežja in se obrnila na odprto morje, da se šele čez tri dni spet približa kopnini pri Montevideu, glavnem mestu Urugvaja. Iz pristanišča so se od nje videli le še paluba in kadeči se dimniki in pene, ki jih je rezala v morske valove, ko je nenadoma ves zasopel pritekkel na nabrežje mlad mož. Na kraju, kjer je bil še malo prej zasidran parnik, se je za trenutek ves izžerpan ustavil, potem pa je, kar so ga noge nesle, stekel proti motorni hišici, kjer so bili spravljene motorni čolni lastnika »Aquila«. V največjega njih je vrgel mladi mož nekaj ročk bencina, ki so stale v bližini, pognal motor in nekaj sekund nato z vso naglico odplul proti parniku, ki je že izginjal na obzorju. Dirka je šla na življenje in smrt: če se mu posreči, da dohiti parnik še pred sedmo uro, to je pred večerjo, bodo potniki rešeni.

Majhni vzroki rode pogosto velike posledice. Nesreča je hotela, da je tisti dan v živčnem skladišču paroplovne družbe nastopil službo nov pomočnik. Zjutraj so spravili na »Aquila« velike zaloge živeža, ki jih parnik potrebuje na tako dolgi vožnji. Med drugimi stvarmi je bila tudi vreča sladkorja v prahu. Tiste ure pred odhodom parnika je bilo dosti dela in tako je skladiščnik, ko je moral zaradi neke stvari v pisarno, naročil novemu pomočniku, naj napolni polprazno vrečo zdrobljenega sladkorja do vrha. Novinec pa je pozabil, kje je sladkor spravljeno, in ga je šel iskat. Tedaj se je spomnil, da je videl v upravnikovi pisarni odprto vrečo, in si je dejal, da bi to

treh vrst usodo. Kako se potem lažeta znanost in izkušnja, ki trdita, da ima vsak človek svojo usodo. Ko vam je dal možiček letak v roko, se je hudomušno nasmehnil, kakor da bi bil z vami napravil dobro kupčijo in da je kupčija pri kraju. Nekake tako kakor med vojno, ko smo dajali »zlato za železo«. Torej še zmeraj konjunktura!

Ne mine dan ali dva, da ne bi obiskali naše lepe bele Ljubljane svetovni potniki, brezposelni nemški študentje ali delavci. Navadno hodi jo od hiše do hiše in igrajo. Vse kar znajo našega jezika, je »prosim« in »hvala«. Kupčija jim ne gre slabo. Kadar pa pridejo rudarji iz »rbovelj ali edkod drugod, nismo tako radodarni. Čudni smo ljudje. Tujcem bi dali vse, svojim nič. Ali mislite, da bi kdo v Nemčiji dal našemu človeku prej podporo, kakor Nemcu, čeprav bi igral vijolino? Motite se! Krvavo se motite! Pomagajte rajši svojim! Pomagajte jim, ko ne morejo zase in za svojo družino z rokami služiti svojega vsakdanjega kruha.

utegnil biti sladkor. Res je vrečo našel. Iz previdnosti je vzel nekaj prahu na prst in ga pokusil. Bil je sladak. Nato je izvršil naročilo, vrečo napolnil in jo stehal. Ko se je skladiščnik vrnil, je odredil, da se sladkor pošlje na ladjo, in tako je romala vreča, katere gornja polovica je vsebovala strup za podgane, v kuhinjo »Aquila«, kjer so jo že čakali, da pripravijo iz sladkorja močnato jed za večerjo.

V istem času, ko je »Aquila« dvignila sidra, je skladiščnik opazil strašno pomoto. Podgan na nobeni ladji ne manjka in strup je edino sredstvo, da se jih človek odkriža. Zato so v skladišču družbe tudi stalno imeli v zalogi vrečo strupa za ladje. Strup je bil arzenik in so ga mešali z zdrobljenim sladkorjem, da so podgane rajši šle nanj.

Ko se je vodja skladišča vrnil v svojo pisarno, je tisti mah opazil, da je vreča s strupom skoraj prazna; sluteč, da se je nekaj strašnega zgodilo, je takoj poklical pomočnika. Le-ta je njegovo bojazen potrdil. Ves čbupan je planil skladiščnik s strahotno vestjo v pisarno. Toda tam sta bila samo neki uradnik in vajevec Martin. Uradnik je skočil k telefonu in poklical šefa, toda povedali so mu, da ga ni doma. Nato je na svojo odgovornost poklical pristaniško radijsko postajo in prosil, naj »Aquila« brezžično posvare. S tem bi bila stvar urejena, če bi takrat že imeli stalno brezžično službo na brazilskih obalnih parnikih. Sicer so imeli oddajne in sprejemne postaje, toda telegrafisti so bili zaposleni tudi drugod in so opravljali službo samo tedaj, kadar je grozila nevarnost ali je bilo morje razburkano. Zato je uradnik nemudoma telefoniral še na letališče; tam pa so mu povedali, da prej kakor čez dve uri ne morejo nobenega letala pripraviti za odlet.

Uradnik si ni več vedel pomagati in je poslal učenca, naj poišče lastnika ladje. Martin je stekel, medpota pa se je nečesa spomnil in je odhitel v pristanišče. Bilo je prvič, da se ni pokoril zapovedi svojega predstojnika. Hotel je sam poskusiti, da reši potnike na »Aquila«, in zato ni smel izgubiti niti sekunde. Edina možnost, ki mu je še ostala, je bila, da dohiti parnik z dirkalnim čolnom. Sreča še, da je vedel, kje ga dobi; lastnik ladje mu je dovolil, da sme v svojem prostem času paziti nanje, dostikrat pa je tudi šefa vozil na izlete.

Ko je učenec z vso hitrostjo drvel v motornem čolnu, se je šele zavedel velikosti svoje odgovornosti, in tesno mu je postalo pri srcu. Potlej pa je stisnil zobe in vse njegove misli so se zgostile v neomajno voljo: rešiti mora potnike! Na srečo je bilo morje mirno in razgled jase, drugače bi bila njegova namera vnaprej obsojena na neuspeh.

Hladno je začel premišljati o svojem početju. Bilo je tri četrt na pet, torej ima časa kvečjemu dve uri in četrt. »Aquila« je odplula četrta na pet in je bila torej pol ure pred njim. Plula je s hitrostjo 20 vozlov na uro, o motornem čolnu pa je poznal samo njegovo največjo hitrost v kilometrih: 44 kilometrov na uro. Vzel je svinčnik v roko, v žepu je

našel kos papirja in začel je računati.

1 vozol = 1 morska milja ali 1852 metrov na uro,

20 vozlov = $1852 \times 20 = 37.040$ metrov ali 37.04 kilometrov na uro; tako je bil torej motorni čoln za kakih 7 km hitrejši od parnika. »Aquila« pa je odplula pol ure prej in je v tem času preplula okoli 18 in pol km. Kako dolgo bo tedaj trajalo, da jo brzi motorni čoln dohiti? Martin je dalje računal: v eni uri zmanjša njegov čoln razdaljo za 7000 metrov, v minuti torej za šestdeseti del, to je $7000 : 60 = 116.7$ metra. Za 18 in pol kilometra bi torej potreboval toliko minut, kolikorkrat gre 116.7 metrov v 18.500 metrov, to je $18.500 : 116.7 = 158.5$ minut ali 2 uri in 38 in pol minute.

Ko je napisal te številke, se mu je začela roka tresti, zakaj zdaj je vedel, da bo »Aquila« dohitel četrte ure prepozno. A vkljub temu ni izgubil poguma in je jel vročično iskati izhoda. Kako daleč bom ob sedmih od »Aquila«? se je vprašal, in spet začel računati: ob sedmih bom potreboval še kakih 19 minut, da ladjo dohitim, torej bom od nje oddaljen 19×116.7 m, to je 2.217 metrov. Nemogoče ne bi bilo, da bi iz te razdalje opazili motorni čoln, če bi dajal znamenja. Če pa ga ne bi opazili, kaj potem?

Na verandi ladjedelnice je stal stari šef in gledal z daljnogledom na morje, dokler mu ni motorni čoln z učenecem izginil izpred oči; a še potem je s skrbjo strmel v sinjo prostranost, zakaj dirka na morju je šla tudi za njegovo življenje.

Kmalu potem, ko je Martin odšel, se je lastnik »Aquila« vrnil v pisarno in zvedel o strašni nesreči, ki je grozila potnikom. Povedali so mu, da se je učenec na njegovem motornem čolnu odpeljal na morje, in razumel je, da se je dečko odločil, da sam poskusi potnike rešiti. Ravno ko ga je odkril z daljnogledom na obzorju, so mu prinesli odgovor brezžične postaje, da ni mogla priti z »Aquila« v zvezo. Zdaj je vedel: če more še kdo pomagati, sta to le še Bog in učenec Martin. Ko je malo nato pogledal na uro, ga je mrzlo izpreletelo: bilo je sedem.

Prav takrat je postalo dogajanje na morju dramatično. Motorni čoln je bil že bliže kakor 1 miljo od parnika. ko je pogled na zapustno uro Martina poučil, da je prišel čas odločitve. Privezal je krmilo in se zravnaval v vsej velikosti, strgal srajco s sebe in jo je jel vihteti nad glavo, da je plapolala kakor zastava v viharju.

Tesnobne minute so minile, nato pa je zagledal več ljudi na palubi »Aquila«, kako so se sklanjali čez ograjo in kazali proti njemu. Njegove ostre oči so tudi opazile, da so nekateri mahali z robci, drugače pa se ni nič zgodilo in parnik je vozil svojo pot ko prej. Martina je spreletelo spoznanje: na ladji so ga imeli za sportnika, ki hoče tekmovali s parnikom.

Spet ga je prevzel obup, tedaj pa se mu je zabiskala poslednja pot. Kaj pomeni njegovo življenje proti življenju sto in sto drugih! Odprl je bencinsko ročko, zlit bencin po čolnu, namočil še srajco vanj, prižgal žveplenko in jo vrgel na tla ter skočil v vodo. Isti mah je bušil v nebo več metrov visok plamen, sekundo nato

pa je zletel motorni čoln z oglušujočim treskom v zrak, in velikanski steber dima je vstal v nebo.

V strojnici »Aquila« je zvonec zazvonil signal in kazalec je pokazal na »Stoj«, trenutek nato pa na »S polno paro nazaj«. Višji strojnik je po bliskovo izpolnil ukaz, ki je prišel s poveljniškega mostiča, in orjaški vitel, na katerem so bili pritrjeni ladijski vijaki, se je začel vrteti v nasprotno smer. Takoj nato je strojnik poslal enega izmed kurjačev na vrh, da pogleda, kaj se je zgodilo.

Na palubi je imelo moštvo polne roke dela. Spustili so v morje rešilni čoln in v njem je zavzelo mesto pol tucata mornarjev. Ostali mornarji — potniki so že sedeli pri večerji — so z napetostjo sledili manevriranju rešilnega moštva. Posrečilo se jim je Martina rešiti in ga potegniti v čoln. Vrli dečko je bil bolj mrtev ko živ; s poslednjimi močmi je še dehnal: »Ne jejte, sladkor podganji strup!« Potem je izgubil zavest.

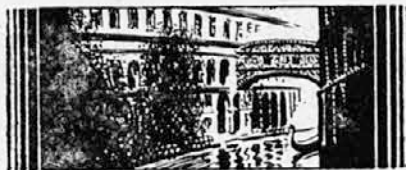
Mornarji niso razumeli, kaj je hotel povedati, vendar so takoj, ko so bili spet na ladji, sporočili Martinove besede kapitanu. Nič dobrega ne sluteč je kapitan nemudoma odhitel v kuhinjo; tam so se ravno trudili okoli glavnega kuharja, ki mu je postalo slabo, ko je pokusil močnato jed. Še nikoli v življenju ni stari pomorščak hitreje tekel kakor takrat v obednico, kjer so bili minuto prej servirali potnikom desert. V trenutku je kapitan preletel dvorano in opazil, da nekateri že segajo po močnati; videč, da ne sme niti sekunde izgubiti, je segel po skrajnem sredstvu.

»Roke kvišku!« je zagrmel v dvorano in po bliskovo potegnil revolver izza pasu.

To je izdalo; gostje so prestrašeni planili pokonci in nihče ni več mislil na jed. Tako so bili potniki »Aquila« rešeni. Tiste, ki so že začeli jesti, pa je ladijski zdravnik kmalu spravil iz nevarnosti.

Da se je Martinu na tej vožnji dobro godilo, si lahko mislite. Toda največje presenečenje ga je čakalo, ko se je parnik vrnil v Rio. Njegov šef je bil prvi, ki je stopil na ladjo; vpričo vseh ljudi ga je objel in poljubil in vprašal, ali hoče postati njegov družabnik. Tako se je zgodilo, da je postal ubog šestnajstleten dečko kompanjon bogatega ladjedela.

MOST VZDIHOV

41. nadaljevanje

ZGODOVINSKI ROMAN NAPISAL MICHEL ZÉVACO

Kaj se je do zdaj zgodilo:

Dožev sin Roland Candiano je po šestih letih ječe pobegnil iz beneških temnic, kamor ga je vrglo izdajstvo njegovih »prijateljev« tisti večer, ko se je imel zaročiti z beneško plemkinjo Leonoro Dandolo. Njegova prva pot iz ječe je bila k očetu, siivolasemu Candiano, ki mu je dal takratni veliki inkvizitor in poznejši dož Foscari vpričo uklenjenega Rolanda iztekniti oči. Našel ga je v neki vasi, kjer so se otroci norčevali iz slepega starca: Candiano je bil blazen!... Roland je hotel poiskati mater: izvedel je, da je umrla od žalosti. Povpraševal je po Leonori: povedali so mu, da se je poročila z njegovim sovražnikom Altierijem... Nesrečnež ni vedel, da so deklico nalagali, da jo je varal s kurtizano Imperijo. Ni vedel, da so ji rekli, da je Roland pobegnil iz Benetk. Ni vedel, da se je poročila z Altierijem samo zato, da reši očeta...

Za vse prestano gorje, za zločine, ki so jih storili nad njegovim očetom in materjo in nad njim, se je sklenil strašno maščevati. Prvega je zadel kardinala Bemba, druga je bila kurtizana Imperija, ki ji je ugrabil hčer Bianco. Potem pridejo na vrsto ostali: generalni kapitan Altieri, dož Foscari, veliki inkvizitor Dandolo...

Roland je spravljal svojega slepega očeta in Bianco v samotno hišico v Mestru kraj Benetk, kjer skrbi zanj zvesta Juana — tista Juana, ki je žrtvovala celo svojo žensko čast, da je mogla kupiti zdravila umirajoči Rolandovi materi. To skrivaj odkrije razbojnik Sandrigo, ki pozna lepo Juano še od prej, ko je stanovala pri voditelju razbojnikov Scalabrinu, sedanjem Rolandovem prijatelju in zavezniku. Sandrigo Bianco ugrabi, da bi izsilil od Imperije odkupnino. Toda ko deklico zagleda, se divje zaljubi vanjo in jo sklene zahtevati od njene matere za ženo. Ker pa ve, da nima upanja, da bi Imperija dala svojo hčer razbojniku za ženo, obljubi dož, da reši kardinala Bembo, ki ga je Roland zaprl v Črni jami, če ga imenuje za poročnika v Altierijevi armadi. To obljubo tudi res izpolni.

Leonora slučajno izve, da je Roland ni varal z Imperijo in da ni pobegnil iz Benetk, kakor ji je oče povedal. Izve, da je nesrečnež šest let vzdihoval v najhujših beneških ječah pod Mostom vzdihov in da se zato ni vrnil k njej. To odkritje jo tako silno pretrese, da dobi mrzlico. V deliriju kliče Rolanda in ga zaklinja, naj ji oprostí. To slišita njen mož Altieri in njen oče Dandolo, ki čujeta zraven njene postelje. Še nekaj hujšega zvesta iz njenih ust: Leonora ve za njuno zaroto, ki jo kujeta proti Foscariju!

Roland je od pesnika Aretina, ki je dober prijatelj Bemba in Foscarija, zvedel, da hoče dož pridobiti na svojo stran vojskovodjo Giovannija Medicejskega, znanega pod imenom »Veliki vrag«. Mladi mož ve, da bi to pomenilo nepopravljiv udarec njegovi osveti, zato se sam odpravi v Medicejevo taborišče, da Velikega vraga odvrne od te namere. Medicejec pa noče pristati na Rolandov predlog in zapove svojim ljudem, da mladega moža zgrabijo. Zato ga Roland ubije in se vrne v Benetke, kjer prisili Aretina, da napiše dož pismo o smrti Velikega vraga.

Cenj. novi naročniki dobe na željo brezplačno ponatis prvih 18 nadaljevanj romana. Nadaljnjih 22 nadaljevanj, priobčenih v štev. 12.—37. »Družinskega Tednika Romanac«, nismo ponatisli in se dobe le v omenjenih številkah, ki jih pošljemo novim naročnikom za izjemno ceno 20 Din. Denar je treba poslati vnaprej.

»Pisal bom,« je vzkliknil Aretino, »tako kakor da je moje pismo namenjeno najdaljnjim zanamcem. Rodovi, ki pridejo za nami, je dovolj, da poznajo zunanjo stran velikih moč. Kolajne se gledajo samo z lica, nikoli od zadaj, čeprav sem prepričan, da je dosti kolajn, ki so lepše izdelane od zadaj. Takšen je bil tudi moj ubogi prijatelj... Ah, zakaj ste ga ubili?... Kaj vam je storil?...«

»Meni ničesar. Bil je samo na poti pravici, in pravica ga je zdrobila, evo, to je vse.«

Aretino je vztrepetal; mraz ga je stresel, kakor bi mu bil nenadoma zavel v dušo leden piš. Z grozo in občudovanjem hkrati je pogledal Rolandu v negibni obraz in zamrmral:

»Narekujte, gospodar.«

Roland je začel govoriti in Aretino je beležil; tu pa tam se mu je izvil zamolkel vzklik in obraz se mu je spačil od bolesti.

»Prizor vidim pred seboj, kakor bi bil sam navzoč!« je dejal, ko je Roland končal pripovedovanje o smrtnem boju v palači mantovskih vojvod.

»Popišite torej, kakor da ste bili sami tam; in izpopolnite s podrobnostmi, ki se vam zde umestne.«

Aretino si je z levico podprl čelo, z desnico pa je jel pisati.

Pisal je brez prestanka, toliko da si je od časa do časa pogledal beležke, ki si jih je bil napravil po Rolandovem pripovedovanju; tako dober je bil njegov spomin. Ni še minila ura, ko je bil s pismom gotov.

Nato ga je s tihim glasom začel brati.

Vstal je in si mehanično gladil svojo lepo brado. Spremljal je čitanje z nazornimi kretnjami, ponovil po dvakrat mesta, ki so se mu zdela posebno uspešna, in se tu pa tam prekinil z vzkliki:

»Imenitno!... Odlično!...«

Čim delj je bral, tem bolj se mu je širil glas, deklamiral je kakor pesem, izraz žalosti je vse bolj izginjal z njegovega obraza in se umikal nasmehu zadoščenja.

»Nu, kaj rečete o tej mojstrovini?« je vzkliknil, pozablja, da so vsa glavna mesta v pismu napisana doslovno po beležkah, ki mu jih je Roland narekoval.

»Mislim,« je odgovoril le-ta, »da jo je treba še ta trenutek poslati v doževu palačo. Potem pa morate brez odloga leči v posteljo, ker ste od žalosti zboleli.«

»Ah, res,« je zamrmral Aretino, »na žalost sem pozabil.«

In spet se je spustil v jok.

Na njegov klic se je na pragu pojavil zaupni lakej, ki je bil pripeljal Rolanda.

Aretino mu je izročil pismo.

»Za njegovo Visokost doža... pa brž!«

Lakej je izginil. Aretino je z Rolandom šel v svojo spalnico in se jel slačiti, vmes pa je neprestano vzdihoval.

»Zelo verjetno je,« je menil Roland, »da vam dož nemudoma pošlje sla, da izve za podrobnosti.«

»Mislite?«

»Če ne pride celo sam.«

»Diavolo! Prav, da ste mi povedali. Legel bom v spalnico, ki je prirejena za sprejeme.« To rekši je stopil v drugo sobo, ki je bila res razkošno opremljena.

»Kaj naj povem dožu?« je vprašal.

»Tisto vendar, kar ste mu že povedali v pismu. Še to lahko dodaste, da so nekateri oficirji tisti večer pred Medicejevo smrtjo videli v taborišču nekega moža, o katerem ste čuli govoriti.«

»Katerega moža?«

»Rolanda Candiana.«

Naši bralci gotovo še pomnijo, da se Roland Aretinu ni razodel.

»Ta Roland Candiano,« je nadaljeval, »je baje prišel v taborišče, kjer ga je sprejel Veliki vrag. Pravijo, da je Medicejca na smrt razžalil in ga pozval na dvoboj, a nihče ne ve, zakaj je to storil. Tako povejte dožu ali njegovemu poslancu. Ker se mi zdi, da bo ta sestanek zame zelo zanimiv, mu želim prisostvovati, a tako, da me nihče ne bo videl.«

»Izvolite semkajle,« je rekel Aretino in odprl neka vrata. »Kadar boste hoteli videti in slišati, vam bo treba samo odriniti tole okence.«

»Prav.«

Aretino je legel. In ni dolgo trajalo, ko se je začelo njegovo jadikovanje.

»Margerita! Marieta! Kiara! Paolina! Franceskina! Angela! Perina!...* Lenobe zanikarne, kaj hočete, da umrem! Nobene ni, da bi mi osušila brado, ki je vsa mokra od solz, ali pa da bi mi zavrela čaj! Kaj ne veste, da gre bolečina na želodec, žensčine zavržene, da bi vas hudič na ražnju ocvrl! Hej, pocestnice! Gotovo spet čepe v kotu in se gledajo v zrcalu, ali pa si češejo kuštre in občudujejo svoje prsi! Le počakajte, coprnice, le počakajte! Če bi bil malo bolj pri sebi, bi vam že dal česanje z bati po glavi! Morilke!... Kiara, naj te mrzlica vzame, s kožo in kostmi! In ti Paolina, da bi si tilnik

* Imena Aretinovi služabnic. Vse so bile bolj ali manj njegove ljubice. Pesnik jih je imenoval Aretinke.

zlomila na mojih marmornih stopnicah!... Da bi te strela ubila, Marieta! Tebi, Angela, pa naj rak oglođa kosti! Tako mi svete Device in križanega Krista, tako mi vseh peklenščkov!...«

Aretino je upehan prestal in omahnil na čipkasto zglavje. Že po prvih klicih se je vsulo v sobo sedem ali osem deklet in se zgrnilo okoli mojstra Aretina, viharo božaje ga in objemaje, da ga potolažijo.

»Mrhe! Še zadušile me bodo! Razbojnice, kaj ne vidite, da jokam in da koprnim po čaju!«

»Res, gospodar! Jočete!« je presunjeno vzkliknila Margerita.

»Da, gos neumna! V kuhinjo idi, pa čaj skuhaj!«

»Kako mi je hudo!« je zaihtela Kiara. »Osušila bom njegove oči s svojimi črnimi lasmi.«

»Joj, ubogi gospodar!«

»Kaj se mu je moralo zgoditi?...«

»Kdaj se je vrnil?«

»In ne da bi nas poklical, grdoba!«

»Mir!« je zagrmel Aretino. »Vrnil sem se ponoči in sem bil tako nesrečen, da se vas nisem upal zbuditi. Izgubil sem svojega najdražjega prijatelja, tistega, ki mi je vsako jesen poslal tisoč zlatnikov, da mi ni bilo treba pozimi prezebat.«

»O, gospod, poslej te bomo grele s svojo ljubeznijo.«

»Tiho! Najnežnejšega in najzvestejšega prijatelja, ki sem z njim izpraznil ne vem koliko steklenic, tako dobrega, tako hrabrega, tako mogočnega prijatelja! Ah, še umrl bom!«

Aretino je zaihtel. Deklice so ga milovale, ta mu je popravila odeje, druga zrahljala zglavje, tretja pa mu je prinesla čaj.

»O, Margerita!« je vzdihnil Aretino, »neumnejša si od pečene gosi, toda tvoji čaji so pesem... O, Kiara, luna ni tako nežna kakor si ti, in ti, Angela, si postrežljivejša od solnce!...«

Aretino bi bil še nadaljeval s svojimi hvalospevi, da ni takrat vstopil lakej:

»Njegova Visokost kardinal čaka, da ga sprejmete.«

»Glejte, da izginete!« je velel Aretino.

Kakor bi trenil, je bil ukaz izpolnjen. Aretinke so namreč imele svet strah pred mrkim obrazom beneškega kardinala.

Bembo je vstopil.

Roland je čul lakejeve besede. Z drhtečo roko je odrinil nevidno okence, ki mu ga je pokazal Aretino.

Spoznal je Bembo.

Kri je izginila z Rolandovih ustnic. To je bil edini znak besa, ki ga je pograbil. Množica vprašanj je navalila nanj. Kaj se je zgodilo? Kako to, da je Bembo, ki ga je bil vendar zaprl v Črni jami, spet v Benetkah, pri Aretinu?... Med tem je Bembo sedel k postelji.

»Pravkar sem bil v doževi palači,« je začel. »Dož me je prosil, naj povprašam zastran nekaterih stvari v vašem pismu.«

»Vidiš, prijatelj,« je dejal Aretino s trpečim glasom, »bolan sem, pa nisem mogel sam k dožu.«

»Torej je res?«

»Še preveč res.«

»Ali si sam videl, kako je Veliki vrag umrl?«

»Kako bi drugače mogel popisati njegovo smrt!«

»Strašna nesreča je to...«

»Zame,« je dejal Aretino.

»Za vse!«

Bembo je umolknil. Njega ni bilo toliko groza Medicejeve smrti kakor tega, da ga je ubil Roland Candiano.

Smrt Velikega vraga je brez dvoma pomenila nesrečo, posebno za Foscarija, toda ta nesreča bi se dala še preboleti. Stokrat hujše je bilo, da je ta smrt viden dokaz Rolandovega delovanja in sovraštva.

»Daj, povej mi vse podrobnosti«, je dejal. Aretino je začel govoriti; okoliščine, ki jih je omenjal, so delale čast njegovi domišljiji. Naslanjal se je na pismo, ki mu ga je Roland narekoval, in podrobnosti, ki jih je rodila njegova pesniška plodovitost, so bile tako pretresljive, da so ga vnovič obile solze.

Če je Bembo dotlej še količkaj dvomil, je zdaj trdno verjel, da je bil Pietro Aretino res priča smrti Velikega vraga.

Poslušal je njegovo pripovedovanje s tolikšnim zanimanjem, da je Aretino v tem videl tiho priznanje svojemu pripovedniškemu talentu.

Toda ko je pesnik končal, je vendarle pripomnil:

»Ni mi bilo toliko do podrobnosti Medicejevega smrtnega boja; tvoje pismo z njimi ne skopari. Gre mi le za dve, tri točke, ki mi niso čisto jasne.«

»Katere?« je vprašal Aretino.

»Idiva po vrsti! Prvo: ali si Giovanniju Medicejskemu kaj govoril o svojem poslanstvu?«

»Nisem utegnil.«

»Torej je Veliki vrag umrl, ne da bi vedel, po kaj si prišel v njegovo taborišče?«

»Da.«

»Iz tega sledi, da tudi ni mogel z nikomer govoriti o Foscarijevih načrtih?«

»Na to se lahko zaneseš.«

»Dobro, preidiva torej k drugemu vprašanju«, je nadaljeval Bembo nekam obotavljaje se. »Mož, ki je ustrelil Velikega vraga...«

»Nu?...«

»Je bil gotovo iz armade Medicejevih sovražnikov?«

»Ne. Saj sem napisal in zdaj spet ponovim, da morilca niso poznali ne v taborišču ne v Governolu. Nekateri pa so govorili, da je sin nekdanjega doža.«

»Ali so imenovali katero ime?« je zajecjal Bembo.

»Da; več oficirjev mi je reklo, da morilec ne more biti nihče drugi kakor tujec, ki ga je Giovanni Medicejski ponoči sprejel in ki je imel z njim hud prepir...«

»Kako je bilo temu tujcu ime?«

»Roland Candiano.«

Bembo je silno vztrepetal, kakor ne bi bil pripravljen na to ime. Vstal je in se z grozo ozrl okoli sebe. Tisti trenutek je bil pripravljen na to, da se bo zdajci pojavil Roland pred njim, da ga bo zgrabil in vnovič odvedel v strašno podzemeljsko votlino v Črni jami. Videl je, kako ga Aretino začudeno gleda, in nenadoma ga je postalo sram tega neutemeljenega strahu. Spustil se je nazaj na stol in vprašal:

»Preden nadaljujete, povej, ali nisi s kom govoril o tem poslanstvu?...«

»Z živo dušo ne!« je odgovoril Aretino po kratkem obotavljanju.

Toda naj je bilo to obotavljanje še tako kratko, Bembo vendarle ni ušlo.

»Lopov,« je zasikal in stopil čisto k postelji, »lažeš, govoril si!«

»Nisem, prisežem, da ne!«

»Ali veš,« je zarenčal Bembo in silno stresel Aretina za roko, »ali veš, kdo je bil tvoj tajnik?«

»Kateri tajnik? Kaj si zblaznel?...«

»Skrivnostni tajnik, ki sem te zastran njega zaman izpraševal in ki mi nisi o njem vedel drugega povedati kakor njegovo ime. Ali veš, kdo je bil ta človek?«

»Ne, tako mi Kiarinih las!«

»Kje je zdaj? Kaj se je z njim zgodilo?«

»Izginil je tisti večer pred mojim odhodom. Naj ga hudič speče na ražnju!«

»Trikratni norec: ta človek je bil Roland Candiano!«

»Beži!...«

»Če ti povem, da je bil on!«

»Dobro, pa naj bo! Kaj potem? Kaj naj bo meni mar početja gospoda Rolanda Candiana?... Šel je, srečna mu pot! Vrnil se ne bo, ali pa se bo, kakor ga bo volja!«

Ob poslednjih besedah je Bembo vztrepetal. V njegovih očeh je zagorel plamen; brezumna nada ga je obšla.

»Če se vrne!« je pomislil.

»Meni je v vsej tej stvari jasno samo to,« je nadaljeval Aretino, »da sem izgubil razen prijateljstva Giovannija Medicejskega še dva tisoč pet sto srebrnikov, ki so me čakali, če opravi svoje poslanstvo.«

»Čuj!« je tedaj rekel Bembo. »Ali bi vseeno hotel ta denar?«

»Če bi ga hotel!« je vzkliknil Aretino in tisti mah prestal jokati.

»Ali bi hotel dvakrat, trikrat toliko, ali pa še več?«

»Govori, prijatelj Bembo. Tvoje besede so iz zlata. Kaj naj storim?«

»Skoraj nič. Tvoj tajnik...«

»Prosluli Roland Candiano?«

»Da. Nu... dejal si, da se nemara vrne?«

»Tako mi je sam rekel.«

»Lepo. Če se torej vrne, bo tvoja naloga samo to, da ga lepo sprejmeš in ga za vsako ceno zadržiš pri sebi uro ali dve...«

»To ne bo težko.«

»In da mi to takoj sporočiš.«

»Aha!«

»Obotavljaš se?« je zarenčal Bembo.

»Nikakor ne, tako mi vseh hudičev! Tega človeka sploh ne poznam. Pa ga tudi ne maram poznati. Kaj mi mar, ali se mu kaj zgodi! Velja, Bembo! Če se vrne, ti takoj sporočim!«

»In še isti dan dobiš deset tisoč srebrnikov.«

»Ki jih krvavo potrebujem. Te malopridnice so mi za moje odsotnosti samo denar zapravljale. Ko sem se vrnil, sem jih vse dobil v novih svilnatih oblekah, vezenih z zlatom. In potovanje me je tudi stalo lepe denarce...«

»Kar pri blagajni se zglaši. Tisoč srebrnikov dobiš.«

»Hudiča! Kaj imaš ti blagajniške ključke?«

»Da, Pietro, in ne pozabi, da bodo zate vedno na razpolago, če mi napraviš to uslugo.«

»Velja! Zanesi se name!«

Bembo se je naglo vrnil v dožev palačo, kjer ga je dož Foscari že nestrpno čakal; razburjeno je hodil po kabinetu in ni tisti dan hotel nikogar sprejeti v avdienco.

»Nu, kaj je?« je hlastno vprašal, ko je zagledal Bembo. »Ali prinašaš kaj novega? Si zvedel, kdo je ubil Velikega vraga?«

»Visokost,« je odvrnil Bembo, »niste se zmotili.«

»Torej le Roland Candiano!« je gluho vzkliknil Foscari in prebledel.

»Da, on, Visokost. Toda Aretino mi ni dal samo te slabe vesti; dobil sem pri njem še drugo, ki prvo nekoliko odtehta.«

»Govori in brž povej! Zakaj kolnem se ti: ta trenutek ne vidim okoli sebe drugega ko nesrečo in propast.«

»Stvar je tale, Visokost: mislim, da bo Roland Candiano kmalu v naših rokah.«

»Na kakšen način?«

»Candiano je v zvezi z Aretinom.«

»Ni mogoče! Kaj pa si obeta od kovalca verzov?«

»Ne vem; drži le to, da je bil pri njem in da je zelo verjetno, da se spet vrne.«

»In potem?«

»Potem — potem nam ga ne bo težko zgrabiti.«

Foscari je zmajal z glavo. Udarec ga je bil preveč zadel.

»Ne, Bembo; Candiano ne bo padel v naše roke. Narobe; jaz sam čutim, da sem zašel v zobovje strašnega stroja. Neizprosna usoda je za menoj in zaman se je otepam. Smrt Velikega vraga v takem trenutku pomeni pogubo, ki je nič na svetu ne more odvrniti. Najstrašnejše pa je, da je Candiano neposredni in namerni povzročitelj te pogube.«

»Visokost,« je odgovoril Bembo z mirnim glasom, »res ste izgubljeni, zato izgubljeni, ker ste se vdali v pogubo. Uprite se ji in rešeni boste. Govorili ste o usodi. Življenje pozna okoliščine, ki jih močna volja železnih ljudi lahko popravi ali pa poslabša. Položaj je zdaj jasen. Če se boste obotavljali, boste izgubili. Če pa boste prvi udarili, se bo nevarnost razblinila.«

Tako govoreč se je zravnaval v vsej svoji velikosti.

Tisti trenutek je Bembo pokazal kaj je v resnici: Foscarijeva desna roka, zavrženi podpihovalec strašnega doža, zli duh Benetk.

»Kaj naj storim, Bembo? Kaj naj storim? Svetuj mi!... V nikogar drugega nimam več zaupanja kakor samo še vate! Ti edini si mi bil doslej vodnik...«

»Zato ker je moja sreča, Visokost, neločljivo zvezana z vašo; če vi propadete, propadem tudi jaz. Če pa se vi popnete do najvišjih vrhov moči in oblasti, potegneta tudi mene s seboj. Vsakdo drugi bi vam govoril o zvestem prijateljstvu, o hvaležnosti... Jaz pa vam rečem samo to, da je vaš uspeh jamstvo tudi za mojega. Ne verujem v prijateljstvo, verujem samo v moč volje. In zato, Visokost, imate zaupanje vame; enako zaupanje, kakor ga imam jaz v vas. Zato sva tudi oba skupaj ena sila. Prepričan sem, da bi bili sami, to je brez mene, v nevarnosti. Prepričan sem, da bi tudi jaz brez vas padel nazaj v globine nepomembnosti, kjer sem prej životaril in od koder ste me vi potegnili. Ostaniva tedaj združena; bodiva drug drugemu zanesljiva in nepremagljiva opora... Mislite na to, česa bova na tak način zmožna...«

»Da, Bembo; mislim na to in zaupam ti.«

Kardinalov umerjeni in jasni govor je napravil na doža silen vtis.

In spet je vprašal:

»Kaj naj storim, Bembo? Svetuj mi!...«

Toda zdaj je bil njegov glas trdnější in v njem se je razodevala volja do dejanj.

»Kaj naj storite, Visokost?« je odgovoril Bembo. »Odgovor je lahek!«

Vstal je, stopil k mizi in z vso težo spustil roko na list papirja, ki mu ga je prej pokazal dož in na katerem je bilo okoli sto imen:

Seznam zarotnikov!

Dož je razumel.

»Saj to pomeni celo revolucijo!« je zamrmral.

»Vem, Visokost. Zato pa morate tudi poskrbeti, da se zavarujete. Ali se na vojaštvo zanesete?«

»Altieri mi je vdan z dušo in telesom.«

Za bistre glave

8.

Zaklad na aligatorskem otoku

Na nekem otoku natanko kvadratne oblike, ki ga z vseh strani obdaja štiri metre širok, globok jarek, je baje zakopan skrivnostni zaklad. Dva pustolovca sta našla načrt skrilnišča tega zaklada in skleneta, da ga odkopljeta. Toda čez jarek, kjer mrgoli požrešnih aliga-

torjev, ne drži nikak most. Pustolovca najdeta samo dve bruni dolgi po 3-80 m; to pa seveda ne zadošča, ker je jarek širok 4 m. Bruni zvezati ali zbiti v eno pa ne moreta, ker nimata nikakega orodja.

Po dolgem premišljanju pride enemu izmed pustolovcev na um pametna ideja in iznajdljiva moža prideta vendarle srečno čez jarek. Kakšna ideja je to bila?

Rešitev problema štev. 7

(Rendezvous)

Pravi je drugi gospod z leve strani.

Rešitev križanke iz 33-34. štev.

Vodoravno, po vrsti: prestol, a, organ, m, riba, Tisa, Ida, mir, z, e, r, o, oje, bič, nart, Pija, a, Niger, n, Maraton.

Kdo je Ery Bos?

V salonu smo. Nekaj v njem ustvarja umetniško ozračje. Morda dragoceni klavir? Morda blazine, ki so spretno razmetane po otomani? Morda vitka pupa z grotesknim, žalostnim, klovnovskim obrazom? Nikjer ni sledu po pretiranem razkošju, toda povsod dihi toplote... Presečeni ste. Vse polno fotografij vidite in vse kažejo isti obraz, ki je ze-

lo podoben slikam starih mojstrov. Dekle s klasičnim čelom, sladkimi mehкими črtami. Temne oči z izrazom zatajenega temperamenta. To je Ery Bos.

Ko stopimo v sbce, se takoj spomnimo na Lil Dagover. Tudi pri Ery Bos ni nič narejenega, izumetničenega. Že po prvih besedah, ki so vselej in povsod malce prisiljene, čuti-mo njeno živahno osebnost.

Ery Bos je iz rodbine umetnikov. Njen oče je Nizozemec Coenraad V. Bos, znan pianist. Njena mati je bila nekoč pevka. Tako se je mlada igral-ka lahko že zgodaj posvetila umetno-sti, ker se ji ni bilo treba s starši prepirati pri izbiranju poklica. Z dvanaj-stim letom je bila že plesalka. Kmalu se je pokazala na odrih, kjer je na-stopala z velikim uspehom. Z osem-najstim letom je bila že »profesorica baleta«. Tudi v inozemstvu so jo gle-dali in občudovali.

»Ples je moja strast,« pravi, »in

vendar nisem z njim nikoli zadovolj-na, ker mi manjka pri njem glavno sredstvo izražanja — govor. Nedavno sem bila še v Grazu. Tam me je ne-koč vprašal mimogrede gledališki in-tendant, ali ne bi hotela igrati. Na-praviti je hotel z menoj poizkus, če-prav nisem bila v dramski šoli. Do-bila sem vlogo v »Dreigroschenoper«. Bila sem v sedmih nebesih. Potem sem igrala še v »Broadwayu«. Re-čem vam, da sta bili obe vloži zame dva lepa uspeha.«

Ery Bos je kmalu nato odpotova-la v svoje rojstno mesto Berlin. Ob-iskovala je nekaj časa dramsko šolo. Igrala je v gledališčih in prišla kma-lu nato tudi k filmu. Ufa je je anga-žirala za film »Strel ob zori«.

»Govorjenje pred mikrofonom me nič ne moti,« pravi. »Toda ko so mi pokazali prve posnetke, sem bila vsa nesrečna. Ves dan sem jokala. Zdelo se mi je, da sem na slikah strašna. Ne vem koliko robcev sem zmočila...«

V značaju umetnice je dražestno pomešan humor z resnostjo. Zato je kakor ustvarjena za vlogo, ki jo je v tem filmu dobila. Igra namreč lo-čeno ženo, ki za veselim obrazom skriva boleste srca.

Kdo je Ery Bos? Mladost... Bo-dočnost...

Chaplin in njegovi otroci

Znano je, da se je Charlie Chaplin pred leti ločil od svoje žene Lite Grey in da je sodišče prisodilo otro-ka njej. V zvezi s tem sta podpisala dogovor, kjer se je Chaplin obvezal, da bo svoji ženi plačeval, kolikor bo zahtevala in da ona ne bo z otrokoma ničesar začela brez njegove vednosti.

Lita Grey je ta dogovor prelomila. Z družbo Fox je sklenila pogodbo, da bosta Chaplinova otroka igrala v nekem filmu za honorar 10.000 do-larjev.

Chaplin je svojo ločeno ženo tožil. Sodišče mu je dalo prav in Lita Grey je morala preklicati. Chaplin ni do-

volil, da bi s otroka sama služila kruh, kakor si ga je moral v mlado-sti on. Rekel je, da hoče imeti sreč-ne, ne slavne otroke. Te besede so najlepši izraz njegove plemenite duše.

Samomor režiserja Berna

Te dni se je sam usmrtil Paul Bern, eden glavnih šefov produkcije pri Metru. Zanimivo je, da si je vzel živ-ljenje dva meseca po poroki z zna-no hollywoodsko igralko Jeanne Har-low. Njuna poroka je bila takrat ve-lik dogodek in vsi so bili prepričani, da je bil zakon srečen. Samomor je zelo skrivnosten in vzroke pozna naj-

brž samo njegova vdova, ki ji je Bern zapustil tole pismo:

»To je edini način, da popravim strašno krivico, ki sem ti jo priza-dejal. Samo tako lahko operem svoj greh. Razumeti moraš, da je bilo vse, kar se je snoči zgodilo, samo kome-dija. Paul.«

Kaj je pri filmu novega

Film »Kako naj povem svo-jemu možu« z Renato Müller in Georgom Alexandrom bo v kratkem na filmskem trgu. Izdelali so ga za-enkrat samo v nemški verziji. V njem igrata tudi Ida Wüst in Curt Vesper-mann.

Gitta Alpar poje...

V soboto 10. t. m. smo videli v kinu Matici premijero filma »Če srce spregovori...« z Gitta Alpar in Gusta-vom Fröhlichem v glavnih vlogah.

družbe. Ljubezenska drama se na koncu srečno zaključi v splošno za-dovoljstvo. Film je sladek tako po petju kakor po vsebini in zato je

Gitta Alpar nas je navdušila s svojim odličnim petjem in jo zato moremo kot novega znanca na platnu samo pozdraviti. Film je poln madžarskih glasbenih motivov, ki jih Gitta Alpar s čuvstvom odpoje. Po večini se od-igrava film v vele mestnem miljeju v umetniških krogih in krogih boljše

naše občinstvo prišlo popolnoma na svoj račun.

Kino Matica nam je pri tej priliki tudi prvič predstavila novi Ufin zvočni žurnal, v katerem smo med drugim videli in slišali pokojnega kralja čevljev Tomaža Bafo in videli njegov pogreb. —rn.

HUMOR

Dediščina

V šoli čitajo berilo. V njem pride beseda »dediščina«. Učitelj vpraša Ceneta, kaj ta beseda pomeni. Cene ne ve.

»Dediščina«, razloži učitelj, »je taka reč, ki jo je imel tvoj ded, nato tvoj oče, naposled pa jo še ti dobiš.«

»Aha,« se zasveti Cenetu, »moje hlače!«

Trdosrčen odgovor

»Ko bi le vedel,« je plaho jecjal mladi moč, »kje bi našel simpatijo!«

»Nič lažjega,« je odgovorila mlada dama, »v leksikonu pod S.«

Huda kazn

»Mirko, pridi sem in daj tetki po-ljubček!«

»Zakaj, mama, saj nisem nič na-redil!«

Na boljšem je

Pred tramvajem vozi kolesar. Tramvajski voznik srdito zvoni, in ko vse nič ne pomaga, zavpije:

»Kaj ne morete iti s tira?«

Kolesar se obrne in odgovori:

»Jaz že — samo vi ne!«

Kako naj bi vedel!

»Streha je tako slaba, da mi ves dan dež lije v stanovanje. Kako dol-go naj še to traja?« se obrne najem-nik na gospodarja.

»Kako naj vem, prijatelj! Ali sem mar vremenski prerok?«

Zaloga

Mali Mirko je čul, da se štoklje pred zimo selijo in da se vrnejo šele drugo pomlad.

»Aha!« je dejal svoji mamici, »zdaj vem, zakaj je štoklja sosedovim vče-raj prinesla dvojčka — ker je vso zimo ne bo!«

Lep zgled

»Če bi malo manj lenarili, bi še kam naprej prišli,« pravi šef svo-jemu uradniku.

»Gospod ravnatelj, ne bo držalo. Čujte! Imel sem dva prijatelja. Eden je bil prav tak lenuh kakor jaz. Dru-gi je garal noč in dan in res postal milijonar.«

»Nu, ali vidite?!«

»Da, toda pridni je kmalu umrl zaradi prehudih naporov in lenuh je vzel njegovo vdovo.«

Knjigovodstvo

»Kako dolgo ste že zaročeni, go-spodična Mila?«

»Ali naj vam sumarno odgovorim ali pa po posameznih postavkah?«

Recept

»Glavno je, da ne hate kaditi,« pra-vi zdravnik bolniku. »Več kakor eno smotko po jedi vam ne morem do-voliti.«

Čez mesec dnj se bolnik vrne. Zdravnik je navdušen. »Čudovito!« vzklikne. »Saj ste se zredili za naj-manj deset kil!«

»Nič čudnega, dragi moj doktor. Saj moram zdaj vsak dan osemkrat jesti.«

Otroška

»Mama, kupi mi žepni nožiček!«

»Milavčev Igor je dobil za god lep nožiček — in veš, kaj je z njim na-redil? Najlepšo preprogo je razre-zal!«

»Mama, zakaj tudi meni ne kupiš takega?«

Po ovinkih

»He, Marko, kakšno travo pa žu-liš?«

»Ne vem. Vprašati bi moral svo-jo Mico, to se pravi, njenega go-spoda!«

V hotelu

»Kolikokrat je treba pri vas zvoni-ti sobarici?«

»Kakor nanese! Včeraj sem se-demnajstkrat zvonil, danes pa samo osemkrat!«

Vedeževalka

Še mlado vedeževalko obišče neka ženska, da bi ji brala z roke.

»Vidim, da se mislite omožiti,« pravi vedeževalka. »Zaročeni ste z nekim svetlolasim gospodom, ki se piše Brenclj.«

Obiskovalko sprelete mravljinci. »Jezes, ali ste čarovnica. Kako ste mogli to iz črt na roki prebrati?«

»Iz črt?« odvrne vedeževalka. »Iz kakšnih črt? Saj nosite vendar pr-stan, ki sem ga temu rokovnjaču vr-nila pred štirimi tedni.«

Zato!

»Silno zdelan se mi zdiš zadnje ča-se, prijatelj!«

»Ni čuda, ko pa moramo toliko de-lati! Šef si je kupil čevlje z guma-stimi podplat!«

Kaj je kompromis?

Če bi si mož rad kupil motorno kolo, žena pa še prikolico zraven, pa se naposled zedinita na otroški vozi-ček.

Solnce, zrak in voda...

...so nam potrebni za boj proti boleznim in nam lepšajo življenje

»Strašno, da se upa mladina v takih oblačilih ljudem pred oči! Ko smo bili mi mladi, česa takega ni bilo!« Tako sem zadnjič čul nekega starega gospoda, ki je videl močne, od solca in zraka porjavele fante v telovadnih čevljih in hlačkah. Kako neumni in ozkosrčni so vendar ljud-

je! Odkrito moram priznati: dostiokrat mladim zavidam. Pred dvajsetimi leti so zelo dosti govorili o tem, da je utrđitev telesa in duha pogoj za zdravje, in nekateri, ki so bili pogumnejši od drugih, so se celo upali prenesti teorijo v prakso. Toda ti redki poskusi niso bili dovolj. Posledice te cmejitve telesne svobode čutimo mnogi sami na sebi in skoraj vsi mladi ljudje, ki smo zrasli iz te generacije, trpimo še danes pod navadami staršev.

Hvala Bogu, da je zadnje čase dosti boljše. Kopica bledoličnih mladih deklet med štirinajstim in dvajsetim le-

tom, ki so prej skoraj neprestano se dele po zdravniških čakalnicah, je malone izginila. Niso pomagale samo železove pilule in železova vina, čeprav njih pomena v nekaterih primerih ne moremo tajiti. Solnce in zrak sta delala čudeže! Boj proti jetiki, tej strašni bolezni vseh slojev družbe, bomo končali z zmago zdravja, če ne bomo zavrgli poleg prave, izdatne hrane tudi solca, zraka in vode. Vse zlo, ki ga povzroči slabo stanovanje v mestu in na deželi, moremo popraviti le s tem, da sledimo prosto uro prebijemo na prostem, na solcu. K temu nas ne sili samo zdravniška veda. Tudi v ljudeh, ki jim je znanost španska vas, se skriva hrepenenje po solcu, hrepenenje po zbiranju moči na zraku in v vodi. Vsi brez izjeme se moramo zavedati svetih dolžnosti, ki jih imamo do svojega telesa in svojih bližnjih. Tudi zaradi njih moramo ostati zdravi, in to bomo dosegli le s telesno čistostjo, ki nam jo da voda, s solncem in zrakom, ki nas okrepi.

Če še ne veš

Pravilno obujanje nogavic je umetnost. Nogavico moraš nabrati na roko in jo počasi obuvati. Pri sezuvanju napraviš narobe. Primeš jo nad kolenom in jo narobe slečeš. Če se ti noge zelo potijo, potresi noge s pu-

drom. Tako bodo nogavice dolgo ostale cele in skoraj nikdar se zanjke ne bodo razpustile.

Višnjeve bluze ne bodo izgubile svoje lepe barve, če jih boš pri vsa-

kem pranju izpirala z vodo, ki si ji dodala precej plavila.

Brisače morajo biti iz močnega platna. Bombaževina slabo upija vodo.

Trije jesenski recepti

Jabolčna in hruškova mezga.

Jabolka in hruške razrežemo na kose in v malo vode skupaj kuhamo, da se zmehčajo. Ko so kuhane, jih pretlačimo in zakuhamo. Med tem skuhamo tudi 60 dek z vodo ovlaženega sladkorja na vsako kilo jabolka in hrušk, da postane gost, ga zmešamo s sadjem in vse skupaj kuhamo še četrto ure. Ko je mezga še topla, jo denemo v kozarce, ki jih drugi dan zavežemo.

Paradižniki s stročjim fižolom

Potrebščine: Pol kile paradižnikov, pol kile stročjega fižola, 3 deke masti, 3 deke moke, sladkorja po okusu, malo soli.

Priprava: Fižol narežes in mehko skuhaš. Vode vzemi le toliko, da ga bo pokrila. Paradižnike skuhaš mehko brez vode, potem jih pretlači, napravi iz masti in moke prežganje, in ga zmešaj s paradižnikovim sokom in fižolevo vodo. Sladkorja in soli dodaj po okusu. S to omako zalij fižol in kuhaj vse skupaj na ne prehudem ognju še četrto ure.

Paradižniki z jajci.

Potrebščine: 8 srednjevelikih paradižnikov, 8 dek surovega masla, 8 jajc, malo soli.

Priprava: Paradižnike operemo, izvotlimo in položimo v debelo, s štirimi dekami surovega masla namažano skledo, ki na ognju ne počí. Za nekaj časa jih damo v pečico, da se malo preduše. Potem vzamemo skledo iz pečice, denemo v vsak paradižnik jajce (če je premajhen, vzamemo proč nekaj beljaka, in damo na vrh ostalo surovo maslo. Paradižnike še osolimo, pretlačimo sok, ki nam je ostal, ko smo paradižnike izvotlili, in paradižnike z njim oblijemo, nato pa pečemo vse skupaj, dokler se jajca ne strde.

Čas pripravljanja: Četrto ure.

Jabolčne rezine

Potrebščine: 15 dkg surovega masla, 16 dkg pšenične moke, 7 dkg Dr. Oetker-jevega Gustina, nekaj soli, 2 rumenjaka, 1/2 zavojčka Dr. Oetker-jevega pecilnega praška, 3 osminke litra vode, jabolčni pire.

Priprava: Iz surovega masla, pšenične moke in Gustina, soli, rumenjaka, pecilnega praška ter vode napravi fino testo, ki ga stepaj tako dolgo, da začne izpuščati mehurčke. Nato razvaljaj testo tanko, ga razreži v 2 dela, napolni s pirejem ter ga speci.

DNEVNO SVEŽE PRAŽENA KAVA

MOTOH KAVA

Da ne pozabim!
Še danes moram poslati naročnino za „Družinski Tednik Roman“.

Patentni zlozljivi foteli

posebno priporočljiv za bolnike, kateri trpe na astmi ali drugih bolečinah v nogah

I. Klobčaver
Ljubljana
Poljanska c. 17
dvorišče

Priporočna se tudi za vsa v tapetn lško stroko spadajoča dela po najnižjih cenah

Oglašanje pomeni uspeh —
Oglašanje v „Družinskem Tedniku Romanu“ zanesljiv uspeh!

RUFF ČOKOLADA BONBONI

● Veselje vsake družine! ●

Gramofoni in gramonske plošče se kupijo najboljše in v največji izbiri pri

„Jugosport“
Ljubljana
Miklošičeva c. št. 34

Kupujte domače izdelke jugoslovanske tvornice

Dr. A. Oetkerja

Šartelj!

Zmešaj 12 dkg surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoj Dr. Oetkerjeve zmesi za šartelj, 1/4 litra mleka in čvrst sneg 3 beljakov. Testo naj gosto teče z žlice. Peci ga v dobro namaščenem modlu pri srednji vročini.

Dr. Oetkerjeve

špecialitete se dobijo v vseh špecerijskih in delikatesnih trgovinah.

Dr. Oetker, Maribor

Znižali smo cene

vsem čevljem domačega in tujega izvora za gospode in dame. Oglejte si naše blago in izbiro, predno kaj kupite.

A. ŽIBERT
trgovina s čevlji
LJUBLJANA
Prešernova ulica